

JAKA BIZJAK

Skupnost socialnih zavodov Slovenije

Z **Jako Bizjakom**, sekretarjem **skupnosti socialnih zavodov**, o zaostreni problematiki starostne oskrbe

“Oskrba starostnika je delo 24 ur na dan in 365 dni v letu”

Sekretar **skupnosti socialnih zavodov z 99 domovi za starejše občane**, **Jaka Bizjak**, z mlado ekipo skuša s problemi preobložen voz domov in starostnikov potegniti naprej. Skupaj s celotno starostno oskrbo so ujeti v ignoranco vlade, ki je prevladala letošnji dvig plač zaposlenim v domovih na starostnike, kar je donelo po Sloveniji. Problem je širši. Za zanemarjeno in večno odmikajočo se sistemsko ureditev starostne oskrbe gre.

SAŠA DRAGOŠ

Skupnost **domov za starejše** se je v zadnjih letih večkrat odmevno zavzemala za ureditev celovite starostne oskrbe. To ni lahko, je pa, kot zagotavlja sekretar skupnosti **Jaka Bizjak**, izziv. Po globalni krizi se je za skupnost, domove in za starostnike spremenilo vse. Na slabše! Če so še pred štirimi leti domovi iskali oskrbovance in je bilo na trgu v izobilju delovne sile, sedaj domovi pokajo po šivih, delavce pa iščejo z lučjo. Slovenija starostni oskrbi namenja manj kot odstotek bruto družbenega proizvoda oziroma najmanj med razvitiimi državami Evrope. Povprečje EU znaša 1,6 odstotka BDP.

• **Ste mlada ekipa, torej generacija, ki o problemih starosti le redko razmišlja. O njej ne razmišljajo, vsaj ne resno, niti naše vlade.**

“Ekipo sestavljajo sodelavci, ki so že delali v domovih starejših občanov in jim je to delo blizu.

Mislím, da gre za problematiko, ki se slej ko prej dotakne vsakega od nas. Vsi imamo starše, za katere je potrebno v starosti poskrbeti. Pogosto čez noč, saj se naše bolnišnice potrudijo, da starejše čim prej odpustijo. V domovih pa nimamo dovolj prostih mest za nujne sprejeme. Nimamo niti sistema, da bi vsi dobili storitve tudi v primerih, ko si jih ne morejo privoščiti. Gre za zelo težke probleme, velik stres za vso družino, in za zdaj lahko le upamo, da se jih bo vlada zavedla.”

• **Ali res mislite, da se bo vlada po dolgoletni ignoranci začela zavedati problematike?**

“Saj se je bo morala. Danes storitve starostne oskrbe potrebuje predvojna generacija, ki je pripravljena potrpeti. Na vrata trka številčna povojna baby boom generacija, katere pričakovanja so precej višja od prejšnjih. Dejstvo je, da OECD v raziskavi ugotavlja, da samo en starostnik od štirih po 65. letu ne bo potreboval nobene storitve **dolgotrajne oskrbe**. Eden od desetih pa jih bo potreboval veliko. Ker se življenjska doba daljša, to lahko pomeni 100.000 evrov in več stroškov. Na takšen scenarij se povprečen posameznik težko pripravi.”

• **Ali ne bi šlo pri 65. letu postavljati prag za vstop v starostno oskrbo dvigniti in poskrbeti za starostnike, ki to najbolj potrebujejo?**

“Smo sredi velikih sprememb. Pred 20 leti je bila denimo srčna kap pogosto smrtonosna, danes je zaplet, ki ga z žilno opornico rešijo. Naštevati bi lahko v nedogled, a nad spremembami se morajo zamisliti odločevalci. Danes o tem ne razmišlja nihče. Ker bi razmisleku morala slediti trdo delo in dodaten denar. Za nekaj let nas je ustavila finančna kriza. Ker so se ljudje zgodaj upokojevali, so

lahko poskrbeli za starše. Če ne bi bilo množičnega odpuščanja z dela in zmanjšanja zaposlenosti, bi morali v problematiko staranja zelo resno ugrizniti leta 2010.”

Vse več ljudi z vse večjimi potrebami

• **Zveza društev upokojencev je v sodelovanju s poznavalci poskusila z uvajanjem alternativnih oblik oskrbe, ki jih pozna svet. Največ je bilo narejenega na sobivanju, a se zdi, da Slovenci tovrstnih oblik oskrbe ne sprejemamo. Zakaj ne?**

“Dejstvo je, da smo domsko oskrbo pred krizo dodobra izboljšali. Vsi so nam priznavali kakovosten psihosocialni pristop. Nismo več podlegali medicinskemu modelom in skrbeli samo za telesne potrebe starostnikov v domovih bolnišničnega tipa. Pač pa smo zanje skrbeli kot za celostna bitja s socialnimi in fiziološkimi potrebami. Vse ljudi imamo integrirane skupaj. To se je v zadnjih letih z zaostreno kadrovske in denarne problematiko porušilo. Tako kot domovi so se postarali naši delavci. Sočasno na vrata domov trka vse več ljudi z vedno večjimi potrebami. Kadrovske normativi ostajajo iz časov, ko smo imeli v domovih bolj vitalno strukturo starostnikov.”

• **Ali je napredek razlog, da v Sloveniji kot primerne za starostno oskrbo sprejemamo predvsem domove in zato ti ostajajo prevladujoča oskrba za starost?**

“Domovi niso glavna oblika varstva starejših. Za večino starostnikov skrbijo svojci. Za Slovenijo je značilna velika medgeneracijska povezanost. Dejstvo je, da v domove večina prihaja iz zdravstvenih razlogov, zaradi dolgotrajne potrebe po pomoči pri te-

meljnih življenjskih aktivnostih. Da pridejo relativno pozno, sta razloga velika navezanost na dom in za Evropo visoko nadpovprečno lastništvo nepremičnin, ki se jim s težavo odrečemo. To pomeni na eni strani prednost, saj se malo selimo in imamo svojce običajno blizu. Na drugi strani pa coklo, ker se zaradi lastništva s starostjo ne selimo v primernejša stanovanja. Problem se bo pokazal v vsej ostrini, ko bo povojna množična generacija zaživela v prevelikih hišah s previsokimi stroški.”

• **V Davči sem obiskala prvo in še vedno edino večjo skupnost sobivanja. Večina vanjo vključenih starostnikov je nepremičnine prodala in se ima dobro. Zakaj nimajo več posnemovalcev?**

“Logika Slovencev še ne prenese, da bi šli na starost živeti z neznanci. Če hočeš uvesti oskrbo, ki ni domača, je potrebna zelo velika uradna podpora. Sobivanju se na starost po človeški plati ni lahko prilagoditi. Tudi prenova hiš in stanovanj, če naj bo standard vsaj soba s kopalnico, ni preprosta. Sočasno gre za sistem, ki je primeren za vitalne starostnike. Kam bodo šli, ko bodo potrebovali več pomoči? Podoben problem je z varovanimi stanovanji. Pridejo 70, 75 let stari. Nekaj let se imajo dobro, potem pa obnemorejo. Mi pa nimamo prostora v domovih, še manj sistema, ki bi v nujnih primerih učinkovito pomagal.”

Oskrbe na domu s pomočjo svojcev bo vse manj

• **Po Evropi, pravzaprav v vseh razvitih državah, uspešno deluje množica alternativnih oblik oskrbe: od medgeneracijskih prek starostnih sobivanja do družinskih oskrbništev ...**

“Sistemi oskrbe so vedno odvisni od socialnih okoliščin države. Zaživijo lahko v okoljih z nizko zaposlenostjo žensk in v državah z nižjim lastništvom stanovanj. Nemčija ima denimo vrsto spodbud za oskrbo na domu. A se pri njih starejši, ko otroci odidejo, preselijo v primernejša, njim in

oskrbi prilagojena stanovanja. Sočasno imamo mi eno najvišjih zaposlenosti žensk. To pomeni, da bo oskrbe na domu s pomočjo svojcev vse manj. Vsi bomo delali do 65. leta starosti ali še dlje. Navsezadnje oskrba starostnika pomeni delo 24 ur na dan in 365 dni v letu. Delovnik je eden glavnih razlogov, da se v domovih ubadamo s pomanjkanjem delavcev. V tovarnah imajo podobno nizke plače, a delajo v dveh izmenah in imajo proste vikende.”

• **Ali je pomanjkanje delavcev razlog, da ne zaživijo niti manjši družinski domovi za oskrbo starostnikov, kot jih imajo v Avstriji ali pa na Hrvaškem?**

“Avstrija ima sistem, v katerem zadruge, ki povezujejo družinske oskrbovalce, poskrbijo za starostnike, ko se jim potrebe povečajo. Vedno imajo proste zmogljivosti, da starostnike, ko obnemorejo, preselijo v oskrbo, kjer jim lahko pomagajo. Če bi to imeli v Sloveniji, bi lahko uvedli tovrstno oskrbo. Hrvaška ni primerljiva. Tam so družinski domovi zaradi nižjega standarda in minimalne plače v državi res cenejši, a se naši starostniki iz njih vračajo v Slovenijo, ko potrebujejo zahtevnejšo oskrbo. Ker je pri nas osnovna oskrba relativno poceni, se je ob dogovarjanjih o uvajanju varstvene dopolnilne dejavnosti na kmetije pojavil problem, da bi za ta denar zelo težko nudili celovito mesečno oskrbo starostnikom.”

• **Kaj pa je razlog, da se v Sloveniji niti pomoč na domu ni prijela, kot je bilo načrtovano?**

“Dokler se le da, starostniki probleme rešujejo v svoji socialni mreži. Pomoč na domu, odvisno od konfiguracije občine, stane od 17 do 25 evrov na uro. Občine so jo dolžne sofinancirati polovično. Mnoge jo više. Če torej ura pomoči starostnika stane sedem, deset evrov, je to zanje drago. Z uro pomoči ne pridobijo tistega, kar potrebujejo. Vsak človek ima potrebe večkrat na dan. Tudi dnevno varstvo se je prijelo samo v ur-

banih okoljih. Iz oddaljenejših vas je prevoz zalogaj za starostnika in za svojca, saj ga mora opraviti pred odhodom v službo ob 6. uri. Če bi imeli organizirano mrežo prevozov, bi to teklo. Seveda gre za prevoze, ki vključujejo potrebno pomoč. Celovita skrb za starejše vključuje cel kup pripravljenosti za 24-urno nudenje pomoči, ki jo starejši potrebujejo. To pa stane.”

Breme nosijo starostniki, svojci in občine

• **Sva pri dolgotrajnem sistemu starostne oskrbe, ki ga v Sloveniji neuspešno vzpostavljamo že dve desetletji.**

“Vse različne možnosti bodo morale biti del **dolgotrajne oskrbe**. Trenutno nihče ne išče dobrih rešitev za ljudi. Ko je aktualna vlada uvedla pilotna okolja **dolgotrajne oskrbe**, sem rekel, da bo to dve leti izgovorov, zakaj se na tem nič ne dela. Upam, da sem se motil. Dejstvo je, da je sedaj vse podrejeno omejevanju javnih izdatkov. V Nemčiji imajo denimo za najbolj zahtevno oskrbo na voljo 133 odstotkov minimalne plače, v Sloveniji pa 76 odstotkov naše minimalne plače. Dejavnost, naj se bo izvajala doma ali v domu, je vezana na minimalno plačo. Kako naj mi primerno poskrbimo za starostnika za pol manj denarja? V Sloveniji moramo nujno rešiti glavni problem, kako najti dodatne pol milijarde evrov na leto za sistem. Dejstvo je, da je potreba po tuji pomoči na starost socialno tveganje, na katerega se povprečno situirani ljudje ne morejo pripraviti. Raziskava OECD je potrdila, da ni države, v kateri bi starostnik s povprečno pokojnino lahko kril stroške teh storitev. Zato države, ki so socialne še kje drugje, kot na papirju, vzpostavijo sistem, ki zavaruje pred tem tveganjem.”

• **Ali je ključen problem uvedba solidarnostne prispevne stopnje za starostno oskrbo?**

“S finančnim vprašanjem se niso ukvarjali še ob nobenem od propadlih osnutkov zakona. Zato, ker sedanji sistem zelo ustreza

državi. Glavno breme je na starostnikih, svojcih in občinah. Državni izdatki so lahko obvladljivi, zlasti zato, ker država kontrolira tudi število postelj v domovih. Po raziskavah OECD smo čisto na dnu z 0,9 odstotka BDP, ki ga namenjamo starostni oskrbi. Tudi v zadnjem propadlem osnutku zakona je bilo predvideno, da bi država oziroma pristojno ministrstvo še vedno kontroliralo število mest v mreži. To nujno pomeni čakalne vrste. Te pa za starostnike hitro pomenijo, da oskrbe ne bodo dočakali. Najprej smo kopirali nemški sistem, ki je narejen po principu, da denar sledi človeku in njegovim potrebam. Sočasno smo nerazumno dodali varovalko, da za državo ne bi bilo preveč teh potreb."

• Država je breme gradenj zasebnih domov preložila na starostnike. Plačevati jo morajo skozi oskrbo. V javnih, tudi do sto odstotkov cenejših domovih, so tega stroška razbremenjeni. Ali bodo v bodoče domovi samo za premožne starostnike?

"Nujno bomo morali ločiti strošek oskrbe in to, kdo bo plačal investicije. Lani smo obiskali Švedsko, kjer domov ne plačujejo starostniki, ampak občine. Vzamejo starostnikovo pokojnino, stanovalcu izplačajo predpisano žepnino in izvajalcu oskrbo. Samo v Sloveniji in v Franciji oskrbo doplačujejo svojci. Stroškovna cena bo pri nas vedno visoka. Ob novogradnjah bo tudi država morala obnoviti domove, ki so še v njeni lasti. Skupnega stroška starostniki niti z dodatkom za pomoč in postrežbo ne morejo doseči. Do dodatka pa vrsta upokojencev, zlasti kmečkih, ni upravičena. Med njimi najhitreje narašča revščina."

• Pred vlado, številnimi resorji, je zelo kompleksen problem. Ta pa že vrsto let domovom starejših ne zmore pokriti niti predpisanih stroškov.

"Dejstvo je, da so se pri pripravi zakona za starostno oskrbo ukvarjali z vsem, razen z zagoto-

vitvijo denarja. Če bomo ostali pri sedanjih 111 milijonih evrov Zavoda za zdravstveno zavarovanje in omenjenemu dodatku in bomo ta znesek sočasno razdeljevali med vse več ljudi, ki bodo potrebovali oskrbo, bo njen nivo samo padal. Finančne razmere so vedno slabše. ZZZS ne plača niti kadra, ki ga po zastarelih normativih domovi morajo zagotavljati. V nekaterih regijah kader tudi zelo težko dobimo. Na obnovo domov sploh pomisliti ne moremo. Smo v razmerah, v katerih se moramo odločiti, ali bomo šli v smer manj razvite oskrbe po balkansko ali po poti socialne severne Evrope. Vsaj Češko, ki nas je krepko prehitela, moramo vzeti za zgled. Slovenija ni revna država in vlada se bo morala odločiti, ali bo med vsemogočimi manj potrebnimi izdatki našla nekaj denarja tudi za starostno oskrbo."

Obremenjeni in slabo plačani delavci

• Zakaj se sistemu financiranja domov in doplačevanju oskrbnin ne uprejo vsaj občine, ki so v podobno neenakem položaju kot starostniki? Tiste z dražjimi koncesijskimi domovi doplačujejo precej več kot tiste s cenejšimi, javnimi domovi.

"To se sprašujem tudi sam. Sistem doplačevanja oskrbe izvira iz socializma, ko smo imeli še 62 občin, sedanjih upravnih enot. Takrat so bile potrebe starostnikov drugačne. Drugačen je bil tudi položaj občin. Sedaj jim država določa povprečnino predvsem glede na stanje v državni blagajni. Občine se sicer jezijo, a pogosto na napačne. Na domove starejših. Morale se bodo na državo."

• Pojasnite, prosim, kako se domovi financirajo?

"Okrog 30 odstotkov stroškov pokrije ZZZS, preostanek starostniki, svojci in občine. Pri tem ZZZS zadnja leta ne pokrije niti stroškov dela kadra, ki ga moramo imeti. V zdravstvenem delu zmanjkata vsaj dva evra na dan na oskrbovanca. To ob povsem zastarelih normativih. V socialnem delu vse stroške pokrijejo oskrbovanci. Naši delavci

so zelo obremenjeni in so še vedno slabo plačani."

• Plače so se v zadnjih treh letih vendarle povišale, domovom pa manjka vse več delavcev.

"Od leta 2015 so se plače, predvsem zdravstvenim delavcem, povečale za petino. Najnižji plačni razred je še vedno prezrt. Zato imamo resno pomanjkanje nevalificiranih in nizko kvalificiranih delavcev oziroma strežnic. Je pa to odvisno od okolja. V bogatejših okoljih nam že zdravstveni tehniki odhajajo delat v trgovine. Ne toliko zaradi plač, kot zaradi lažjega dela in boljših pogojev zanj. Ko se je na Češkem dogajalo podobno, so začeli ob vsakem dvigu plač v trgovinah te poviševati tudi v domovih za starejše. Pri nas kuharjev in hišnikov zaradi omejitev sistema plač v javnem sektorju denimo skoraj ne moremo več dobiti. Njihove plače so na dnu, sočasno pa dober vzdrževalec pomeni velike prihranke za dom. Dobra hrana je ključna za zadovoljstvo stanovalcev doma. Tudi kuharji lahko veliko prihranijo z zniževanjem količin odpadkov ..."

• Zdravstveni minister Samo Fakin je vse do odstopa zagotavljal, da je denar za povišanje plač zagotovljen. Zakaj vi zamen dopovedujete, da je nasprotno?

"Čeprav se je ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve zelo angažiralo, vlada denarja ni zagotovila. Ni zagotovila cene zdravstvenih storitev, ki bi pokrile dvige plač, ki jih je ta ista vlada dogovorila s sindikati. Letošnji dvig cen za silo pokrije letošnje povišanje plač, nepokrita pa ostaja rast plač iz leta 2017. Medtem, ko bodo s povišanjem cen domov dvig plač v socialni oskrbi pokrili starostniki, bomo za zdravstveni del lahko vzeli le iz že sicer minimalnega dela amortizacije in vzdrževanja domov. To pomeni sposojanje denarja od prihodnjih generacij. Enkrat bo to potrebno plačati za nazaj. Če ne bo prišlo do tega, se nam bodo hiše podirale kot karte."

• **Še vedno ni jasno, zakaj vlada zavaja. Tudi minister Rudi Medved, ki je izpogajal dvig plač, je v javnosti zagotavljal, da je denar za pokritje dviga plač zagotovljen in celo to, da starostnikom v domovih tri četrtine stroškov pokrije zdravstvena blagajna.**

“Gospod Medved sistema financiranja verjetno ne pozna najbolje. Vem pa, da je bivši zdravstveni minister že kot direktor ZZZS sledil logiki, naj bi ob pomanjkanju denarja nekoliko znižali cene zdravstvenih storitev. Češ bodo zavodi že preživeli. Tu sva pri še bolj kompleksnem problemu financiranja zdravstva, ki je potreben celovite prenove. V primeru domov se borimo, da nam bo ZZZS pokrila plače, material in tisto nekaj malega amortizacije, ki je vključena v medicinski del. Plače v slednjem pomenijo kar 80 odstotkov odhodkov.”

• **Lani je približno polovica domov ZZZS tožila zaradi izpada dohodkov. Ali morda veste, kako kaže tožbam?**

“V splošnem dogovoru za leto 2017 je bila določba, da mora ZZZS avtomatično dvigniti cene ob spremembi kolektivnih pogodb. To določbo je ZZZS skupaj z vlado dal v splošni dogovor leta 2009, ko je računal, da se bodo plače še nizale. Ko plače rastejo, zavarovalnici to ne ustreza več. Zato je vlada v splošnem dogovoru to določilo brisala. Zaenkrat še ni pravnomočne odločitve. Upamo, da bodo sodišča ugotovila, da ne moremo v trgovino z 80 evri po 120 evrov vredno blago. Taka je logika ZZZS in ministrstva za zdravje.”

Prostih postelj ni!

• **Tekoče objavljate, koliko ljudi čaka na postelje v domovih. Ali je podatek o 13.000 aktualnih prošnjah med okrog 45.000 oddanimi, realen? Zdi se, da na najtežjo nego po več let čaka več ljudi. Koliko sploh je najbolj iskanih negovalnih postelj?**

“Že dolgo ne ločujemo postelj. Starostnike namestimo! To je bistvo naše integracije. Da ljudi ne ločujemo in jih ne selimo iz nadstropja v nadstropje, z vsakim bližje smrti. Nedavno sem na otvoritvi nadzidanega doma v Fužinah srečal zakonca, ki sta deset let čakala na sobo, v kateri bosta lahko skupaj. Starejši zakonci se morajo pogosto ločiti in čakati na možnost skupne namestitve. Vse več starostnikov mora sprejeti namestitev izven domačega kraja. Prostih postelj nimamo.”

• **Še manj jih bo, če bomo uveljavili normative, s katerimi je država leta 2006 predvidela le eno in dvoposteljne sobe s kopalnicami do leta 2021.**

“Pred 13 leti je bila domneva, da hoče starostnik zadnja leta preživeti v kakovostnem bivalnem okolju, logična. Kar gradiš na novo, gradiš za več desetletij. S standardi, se mi zdi, ni nič narobe. Narobe je, da je država pozabila, da je še ustanoviteljica in lastnica več kot polovice zavodov in ni pripravila akcijskega načrta zagotovila denarja, s katerim bi zadostila lastnim standardom. Prav bi bilo, če bi to naredila med krizo gradbeništva, ko so bile cene nižje in so bili gradbinci dostopni. Danes izvajalcev skoraj ni mogoče dobiti. Ni niti denarja za obnove.

Situacija je shizofrena. Če bi zgolj ukinili tri- in večposteljne sobe, bi čez noč ostali brez 2500 postelj. Skratka, država je vso odgovornost za zagotovitev standardov prevajala na domove oziroma izvajalce starostne oskrbe. Na koncu pa to plačajo starostniki.”

• **Lani je država podelila koncesije za dozidave in nove domove in 1152 postelj v njih. Koliko se jih trenutno gradi?**

“Kolikor jaz vem, samo dva. Nekaj novih domov pa je v pripravi na gradnjo.”

• **Skratka starostnike čakajo črni časi. Kaj je najtežje pri vašem delu?**

“Najhujša je ignoranca države in vseh odločevalcev. Večino mojega dela predstavlja usklajevanje z državo, posluha pa ni. Zato me vse bolj skrbi in žalosti, ker morajo 70 odstotkov oskrbnin v domovih starostniki plačati sami.”

• **Je sploh kaj, kar vas navdaja z optimizmom?**

“Zadovoljen sem, ker smo, kljub popolni nepodpori in nezainteresiranosti države, uspeli vsebinsko izboljšati delo v domovih. V sedanji krizi si prizadevamo starostnikom zagotoviti le znosno življenje. To je največ, kar lahko storimo. Vse ostalo je stvar države. Najbolj zadovoljen pa sem, ko vidim zaposlene, ki so v delu s starostniki našli svoje poslanstvo in težko delo opravljajo predano. V teh časih je velik izziv, kako delavce sploh dobiti. Zato bodo dvigi plač nujni. Vsaj tako nujno bo treba vso problematiko čim prej uskladiti v okviru celovitega sistema socialne oskrbe.” •

“Dejstvo je, da je potreba po tuji pomoči na starost socialno tveganje, na katerega se povprečno situirani ljudje ne morejo pripraviti.”

“Na Švedskem domov ne plačujejo starostniki, ampak občine. Vzamejo starostnikovo pokojnino, stanovalcu izplačajo predpisano žepnino in izvajalcu oskrbo. Samo v Sloveniji in v Franciji oskrbo doplačujejo svojci.”

“Domovi niso glavna oblika varstva starejših. Za večino starostnikov skrbijo svojci. Za Slovenijo je značilna velika medgeneracijska povezanost.”

*Projekt Primorskih novic
Medgeneracijski most
nastaja v sofinanciranju
Ministrstva RS za kulturo.*

PROFIL

Da bi se država le zbudila

Mlada ekipa na čelu **Skupnosti socialnih zavodov Slovenije** z 99 domovi starejših, je presenečenje. Skupaj s sekretarjem, v Ljubljani živečim Gorenjcem, pravnikom **Jako Bizjakom** (41), v dolgoletnem primežu težav med državo, domovi in starostniki, potrebuje dobro kondicijo in močne živce. Problemi se vrtoglavo hitro zaostčujejo. Seveda potrebujejo tudi socialni čut. “Študij prava sem izbral po naključju, saj kot gimnazijec še nisem dobro vedel, kaj si resnično

želim delati. Res pa mi je bila od nekdaj blizu problematika ljudi. Med študijem sem vse bolj spoznaval, da je država ljudem neprijazna in da bo, kot socialna predvsem na papirju, težko preživela. Potegnilo me je v socialo,” je predstavil svoje začetke na tem področju.

Prej se je, po zaključku študija, preizkusil v tedaj razcvetajoči informatiki, a je kmalu pristal v jamstveno preživitinskem skladu. Ko se je odločil, da bo stopil na čelo **skupnosti socialnih zavodov** je, v takrat še relativno nezaostrjeni problematiki staranja, videl možnost za bolj dinamično delo pri usklajevanju interesov domov in pri pripravi sistema oskrbe za čas, ko se bodo problemi staranja zaostri. Počilo je prej, kot je pričakoval. Ker ve, da bo samo še huje in tudi to, kako prepričati najhujše, upa, da se bo Vlada RS končno zbudila: “Nimam velikih želja. Samo to, da bi ustreznejše poskrbeli za vse naše ljudi. Torej tudi za starostnike. Inercija države in njene vlade, ko gre za starostno oskrbo, resnično boli.” •